

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

**Gyermekkorú tanú kihallgatása a büntető eljárás során
a gyermekközpontú igazságszolgáltatásban**

Szerző:

Szabóné dr. Sári Adrienn

Miskolc, 2017. október 30.

I. A gyermekjogok történeti áttekintése

1. 1. Az előzmények

A gyermekek jogaival a rájuk vonatkozó speciális szabályokkal először az újkorban kezdtek el foglalkozni, előtte a gyermekek apjuk tulajdonának számítottak, és minden körülmények között engedelmességniük kellett a családfőnek. Az iparosodás elterjedése, a francia forradalom és az amerikai függetlenségi háborút követően jelentek meg az emberi jogok első deklarációi. Ezek útján fejlődtek ki a gyermeki jogok, és az alapvető emberi jogok mentén kaptak nagyobb hangsúlyt.

A polgári társadalmak kialakulásával kezdtek a gyermekekre, mint speciális csoportokra vonatkozó elkülönített, differenciált szabályok megjelenni. Nagy-Britanniában a gyáripari törvény 1833-ban tiltja a 9 évesnél fiatalabb gyermekek foglalkoztatását, 1842-ben pedig a bányászati törvény a gyermekek földalatti munkavégzését korlátozta. Németországban a polgári jogszabályok büntetéssel sújtották azokat a szülőket, akik elhanyagolták, vagy bántalmazták a gyermeküket, míg az Amerikai Egyesült Államokban 1899-ben létrehozták a Fiatalkorúak Bíróságát.¹

A XX. század második felétől egyre több nemzetközi dokumentum és egyezmény jelent meg, amely biztosítani kívánta a gyermekek jogait. **Ellen Kay** svéd pedagógus 1902-ben a XX. századot „a gyermekek évszázadának” nevezte és ezzel a címmel könyvet jelentetett meg, amely felkavarta az addigi állóvizet.² **Eglantyne Jebb Nek** megalapította a Save The Children Fund (Mentsétek meg a gyermekeket) nevű szervezetet, amely kidolgozta a Gyermekek Chartája című szabálygyűjteményt, amelyet 1924-ben a Népszövetség közgyűlése a „**Genfi Nyilatkozat**” néven fogadott el. Az ENSZ a II. világháborút követően ezt nem erősítette meg, hanem 1948-ban elfogadta az **Emberi Jogok**

---

¹Mészáros Dóra: Út a gyermekbarát igazságszolgáltatás felé. In: Acta Iuvenum Caroliensia (AIC II. hallgatói tanulmánykötet)

Károli Gáspár Református Egyetem Állam és Jogtudományi kar Budapest, 2012. 2. kötet 93-97. oldal

²Pukánszky Béla: A nevelés lényege: nem nevelünk. Új Pedagógiai Szemle 1999. október 112. oldal

Egyetemes Nyilatkozatát, így jogi alapját a „Genfi Nyilatkozat” elvesztette. Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata a gyermekek jogaival nem foglalkozott olyan hangsúllyal, mint a Genfi Nyilatkozat. A jelenlegi jogi szabályozásban a XXI. század első évtizede hozott jelentős előrelépést.

1.2. Az Európai Unió szabályok

A Lisszaboni Szerződés egyik célkitűzése a gyermekek jogainak előmozdítása és védelme (3. cikk, 3. bekezdés). Ezeket a jogokat az **Európai Unió Alapjogi Chartája** is tartalmazza, amely 24. cikkében elismeri, hogy a gyermekek jogaikkal függetlenül és önállóan rendelkeznek, ebből következően a hatóságoknak a gyermekek mindenek felett álló érdekét kell szem előtt tartaniuk. A Gyermekek Jogairól Szóló New York-i Egyezményt minden uniós tagállam ratifikálta, ennél fogva a szabályai betartásának figyelemmel kísérése az Európai Unió feladata is, amelyben a legmeghatározóbb és a legnagyobb szerep a bizottságnak jut.³ A Bizottságnak szinte teljes monopóliuma van a törvény kezdeményezésben, mivel kizárólag a Bizottság javaslata alapján jogosult jogi aktus kibocsátására a Parlament és a Tanács.⁴

Az Európai Unió Bizottsága 2011-ben az **Európai Unió gyermekjogi ütemtervéről** közleményt adott ki. Ebben összefoglalja azokat az elképzeléseket, amelyekre vonatkozóan a jövőben jogalkotási javaslatot kíván előterjeszteni. Az ütemterv a New York-i Gyermejjogi Egyezménnyel és az Európai Unió Alapjogi Chartájával összhangban határozza meg a gyermekek jogaival kapcsolatos jogalkotási tevékenység irányát. Magába foglalja az Európai Tanács Miniszteri Bizottságának iránymutatását a gyermekbarát igazságszolgáltatásról, illetve annak megvalósítására vonatkozó javaslatokat.⁵ A közlemény és az iránymutatás nem bír kötelező jogi erővel, ezért is nevezzük soft-law-nak az uniós jogforrások között, ennek ellenére a tagállamok rendszerint követik azokat. Az iránymutatások egyfajta harmadik jogforrásként szolgálnak, amelyek a kibocsátót kötelezik, rájuk a bíróság előtt hivatkozni lehet.⁶

---

³ Mészáros Dóra: Út a gyermekbarát igazságszolgáltatás felé. In: Acta Iuvenum Caroliensia (AIC II. hallgatói tanulmánykötet)

Károli Gáspár Református Egyetem Állam és Jogtudományi kar Budapest, 2012. 2. kötet 93-97. oldal

⁴Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft. 2011.

⁵ Elfogadta a Miniszteri Bizottság 2010. november hó 17. napján a miniszterek képviselőinek 1098. találkozáján

⁶Várnay Ernő - Papp Mónika: Az Európai Unió joga, Budapest, Komplex Kiadó 2010, 216-218. oldal

A gyermekbarát igazságszolgáltatás kérdését a bizottság az ütemterv középpontjába helyezi. A gyermekek jogvédelme szempontjából nagyon fontos, hogy valóban hozzáférjenek az igazságszolgáltatáshoz, ehhez azonban az szükséges, hogy megfelelő tájékoztatást kapjanak a jogaikról, valamint olyan közeget, légkört kell teremteni az eljárások során, amely a gyermek érdekét szolgálja és sem fizikailag, sem lelkileg nem okoz számukra sérülést.

A gyermekek a legtöbb káros hatásnak a bírósági eljárás szakaszában vannak kitéve, részese lehet bűncselekmény elkövetőjeként ennek, tanúként, áldozatként, esetleg polgári ügyekben, illetve családjogi viták során.

1.3. Az Európai Unió gyermekjogi ütemterve

A Bizottság szerint, hogy az Unió ezen területen is mintaszerűen cselekedhessen szükség van a gyermekjogok határozottabb érvényesülésére és a szakpolitikai célok konkrét jogalkotási cselekvésre váltására. Kiemeli, hogy az ENSZ Gyermek Jogairól szóló Egyezményében foglalt elvek és normák a jövőben is iránymutatásul kell, hogy szolgáljanak a gyermekek jogait érintő uniós politikák és fellépések tekintetében.

A bizottság az ütemtervben konkrét feladatként három részterületet különít el, ezek a területek a következők:

- a.) a gyermekbarát igazságszolgáltatás;
- b.) a veszélyeztetett helyzetben lévő gyermekek védelmére irányuló célzott uniós fellépés;
- c.) a gyermekek szerepe az Unió külső fellépéseinél.

a.) **A gyermekbarát igazságszolgáltatással foglalkozó része** az ütemtervnek megfogalmazza (2.1. pont), hogy a gyermekek jogi érdekeinek védelme szempontjából minimális követelmény, hogy ténylegesen hozzáférjenek az igazságszolgáltatáshoz. Ehhez az szükséges, hogy a gyermekek koruknak, fejlettségüknek és szellemi képességüknek megfelelően tájékoztatást kapjanak, véleményt nyilváníthassanak, illetve döntést hozhassanak. A jogi védelem csak úgy valósul meg, ha számukra

érthető módon kapnak tájékoztatást arról, hogyan védhetik meg az érdekeiket az eljárás alatt, illetve miként élhetnek jogaikkal. Problémaként megjelöli az Európai Bizottság, hogy a gyermekkorúakkal az eljárásban felnőttként bánnak, ugyanakkor nem biztosítják számukra a szükségleteiknek és a sebezhetőségüknek megfelelő garanciákat. A gyermekjogi ütemterv a teljes jogrendszert átfogva célozza meg az alapvető jogok érvényesítését.⁷

b.) **A veszélyeztetett helyzetben lévő gyermekek védelmére** irányuló fellépésnek az elemei között a fogyatékos gyermekek különleges védelme, a gyermekszegénység elleni küzdelem, a szexuális kizsákmányolás és a gyermekkereskedelem áldozatainak fokozott védelme, a szakemberek képzésének fontossága szerepel.

c.) Külső fellépésen a **gyermekek jogai** érvényesülésének folyamatos figyelemmel kísérését kell érteni a **nem tagállami státuszú, harmadik államok vonatkozásában.**

2012. február 15. napján az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága elfogadta a **Gyermekjogi Stratégiát** (2012-2015), amellyel gyakorlati javaslatokat kívánt adni a gyermekbarát szolgáltatások kiépítésére és népszerűsítésére vonatkozóan.

1.4. A Gyermekek Jogairól Szóló New York-i Egyezmény és az Európai Unió gyermekjogi ütemtervének magyarországi vetülete

Magyarország elnökségének az idején, 2011. február hó 15. napján került sor az Európai Bizottság Európai Uniós gyermekjogi ütemtervének kihirdetésére, amely már konkrét feladatokat fogalmazott meg a tagállamok számára. Az ütemterv kapcsán a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium (továbbiakban KIM), a Belügyminisztérium és az Emberi Erőforrások Minisztériuma 2011 őszén a **Gyermekbarát Igazságszolgáltatásért Munkacsoportot**⁸ hozta létre, melynek tevékenységében bár

---

⁷ Emri Gergely: Gondolatok a gyermekbarát igazságszolgáltatásról

www.ugyeszek.hu/ftp/tartalom/ugyeszek_lapja/2015/ul2015_2.pdf 45-52. oldal (2016. 02. 12.)

⁸ A bizottság honlapja elérhető: <http://gyermekbarat.kormany.hu/gyermekbarat-igazsagszolgalattas-munkacsoport-felallitasa> (2016. 03. 02.)

véleménynyilvánítási joggal csak, de részt vesz a bíróság, az ügyészség, az Alapjogi Biztos Hivatala, az Országos Gyermek-egészségügyi Intézet, a Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat és az Országgyűlés Hivatala.

A KIM ennek jegyében a 2012. évet a „Gyermekbarát igazságszolgáltatás évének” nyilvánította. Az ütemtervben foglaltak végrehajtása során a 32/2011. (XI.18.) KIM rendelet előírta a rendőrségeknél és nyomozó hatóságoknál létesítendő gyermekmeghallgató szobáknak a kialakítását. Az ütemtervben foglaltak alapján az Országos Bírósági Hivatal Elnöke célul tűzte ki, hogy 2014. december hó 31-ig minden 7 engedélyezett bírói létszámnál nagyobb létszámú bírósági épületben gyermekbarát meghallgató szobákat kell kialakítani. 2014 áprilisában 44 bíróságon alakítottak ki a célnak megfelelő helyiséget. A 20 törvényszékből 15 rendelkezik saját gyermekmeghallgató szobával, közöttük a Miskolci Törvényszék is.

II. A gyermekbarát igazságszolgáltatás

2.1. Fogalom

A gyermekbarát igazságszolgáltatás kifejezés fogalmát az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának 2010. november hó 17. napján elfogadott iránymutatása tartalmazza.⁹

A bizottság iránymutatása szerint tehát a gyermekbarát igazságszolgáltatás **„olyan igazságszolgáltatási rendszer, amely az elérhető legmagasabb szinten biztosítja a gyermekek jogainak tiszteletben tartását és hatékony érvényesítését, figyelembe véve az alábbiakban felsorolt elveket, megfelelően tekintetbe véve a gyermek érettségét, értelmi szintjét és az ügy körülményeit. Olyan igazságszolgáltatás, amely hozzáférhető, az életkornak megfelelő, gyors, gondos, a gyermekek jogaihoz és szükségleteihez igazodó és azokra koncentrált, tiszteletben tartja a gyermekek jogait, beleértve a tisztességes eljáráshoz való jogot, az eljárásban való részvétel és az eljárás megértésének jogát, a magánélet, a családi élet, az integritás és a méltóság tiszteletben tartásához fűződő jogot” (III/c. pont).**

---

⁹Elérhető:http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/childjustice/Source/GuidelinesChildFriendlyJustice_HU.pdf

Az iránymutatás kimondja, hogy a 18 év alatti személlyel szemben folyamatban lévő eljárásban a gyermek mindenképp felett álló érdekeinek kell érvényesülnie és különös figyelmet kell fordítani méltóságuk tiszteletben tartására, diszkriminációval szembeni védelmükre és a jogállami garanciák maradéktalan betartására. Utal arra is, hogy a büntethetőségi korhatár nem lehet túl alacsony és azt törvénybe kell foglalni. A kiskorúakat érintő ügyeket soron kívül kell intézni, továbbá fontos az is, hogy a kiskorúnak a tájékoztatásához, meghallgatásához és véleménynyilvánításhoz való joga ne sérüljön. Az Európai Unió célkitűzései között kiemelt helyet kap a gyermekek jogainak védelme, elősegítése, amellyel a Lisszaboni szerződés kiemelten foglalkozik. Az Európai Unióról szóló szerződés¹⁰ 3. cikkének 3. bekezdése előírja az Unió számára a gyermekek jogainak érvényre juttatását, védelmét, és a szerződéshez csatolt és jogforrásnak is minősülő Európai Unió Alapjogi Chartájának 24. cikke is kiemeli, hogy a gyermekek önálló jogokkal rendelkeznek. 2009-ben a Stockholmi Program¹¹ végrehajtásáról szóló bizottsági cselekvési terv feladatként határozza meg, hogy az igazságszolgáltatás gyermekbarát jellegét erősíteni kell.¹²

III. A gyermekközpontú bíróság

2011. február hó 15. napján az Európai Bizottság a gyermekjogok érvényesítésére vonatkozó uniós ütemtervében egy sor olyan intézkedést fogalmazott meg, amelyek lényeges tartalommal szolgálhatnak a gyermekek jólétét és biztonságát szavatoló szakpolitikák számára. A nemzetközi egyezmények általában minden 18. életévét be nem töltött személyt gyermeknek tekintenek. Az igazságszolgáltatással a gyermekek terheltként, sértettként, tanúként vagy az ügyben egyéb érdekelt személyként kerülhetnek kapcsolatba.

3.1. Gyermekközpontú és nem gyermekbarát igazságszolgáltatás

A pártatlan ítélkezés megkívánja, hogy a bíróság sem a terhelttel, sem a sértettel, sem a tanúval ne

---

¹⁰[http:// eu.kormany.hu/download/9/d4/20000/EU_EUM_szerzodes.pdf](http://eu.kormany.hu/download/9/d4/20000/EU_EUM_szerzodes.pdf) (2016. 03. 09.)

¹¹ <http://eur-lex.europa.eu/legal-kontent/HU/TXT/pdf/?uri=CELEX:52010XG0504%2801%29&from=HU> (2016. 02. 16.)

¹²http:// eu.kormany.hu/download/9/d4/20000/EU_EUM_szerzodes.pdf (2016. 03. 09.)

legyen baráti kapcsolatban annak életkorától függetlenül. A gyermek egészséges fejlődése olyan prioritást jelent, ami fokozott odafigyelést és akár az eljárás többi résztvevői eljárási jogainak korlátozását indokolhatja. Ez a gyermekközpontú (child-focus) igazságszolgáltatás lényege, ezen prioritások fel- és elismerése.

3.2. Gyermekközpontú igazságszolgáltatás alapelvei

- a gyermek előzetes tájékoztatása az eljárás menetéről, az őt megillető jogokról, az eljárás szereplőiről,
- a gyermeket befolyásoló tényezők kizárása (akár az eljárás más résztvevői),
- megfelelő hangnem, gyermek által érthető nyelvezet,
- az eljárási formalitások mellőzése.¹³

IV. A 14. életévét be nem töltött tanú meghallgatására vonatkozó hatályos büntető anyagi jogi szabályozás

A gyermekkor, mint büntethetőséget kizáró ok kodifikálása által a jogalkotó lényegében azt vélelmezi, hogy aki még nem töltötte be a 14. életévét, nem rendelkezik a büntetőjog által megkívánt beszámítási képességgel.¹⁴ A gyermekkorúak büntetlensége a bűncselekmények többsége tekintetében feltétlen, vagyis nem függ a szellemi-értelmi fejlettségtől, a vélelem - őt bűncselekményi kör kivételével - nem dönthető meg.

---

¹³Országos Bírósági Hivatal: A Gyermek - központú Igazságszolgáltatás Bírósági Koncepciója 2012.

birosag.hu/sites/default/files/allomanyok/gyermek_igsz/letoltheto_doc/a_gyermekkozponttu_birosagrol.pdf (2016. 02. 20.)

¹⁴Freda Adler Gerhard O.W. Mueller William S. Laufer: Kriminológia Budapest, Osiris Kiadó 2002. 325-326. oldal

A 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről (továbbiakban Btk.) a cselekmény elkövetésekor a 12. életévét be nem töltött gyermekkorúak vonatkozásában a vélelem megdöntését lehetővé teszi akkor, hogy ha az általuk kifejtett magatartás az emberölés alap vagy minősített esetét, az erős felindulásban elkövetett emberölést, az életveszélyt vagy halált okozó testi sértést, a rablás alap vagy minősített esetét, illetve a kifosztás minősített esetét valósította meg. A vélelem megdöntésének további feltétele még annak bizonyítása, hogy a gyermekkorú a taxatív felsorolt deliktumok bármelyikének az elkövetésekor rendelkezett a bűncselekmény következményeinek felismeréséhez szükséges belátással, vagyis e tekintetben a törvény a korábbi Btk. abszolút jellegű megdönthetetlen vélelmét megdönthető vélelemmé alakította át. Annak bizonyítása, hogy a 12. életévét már betöltött személy rendelkezett a cselekménye következményének felismeréséhez szükséges belátással, nyilvánvalóan a vádhatóság feladata.¹⁵

A jelenleg hatályos törvény szerint a 12. életévét betöltött személy is felelősségre vonható, ha

- a Btk. 16. §-ában felsorolt bűncselekmények valamelyikét akár részben vagy egészben, akár tettesként, vagy részesként megvalósította és
- az elkövetéskor rendelkezett a bűncselekmény következményeinek felismeréséhez szükséges belátással.

Minden más esetben csak a 14. életévét betöltött fiatal korú büntetőjogi felelősségre vonására kerülhet sor. Meg kell jegyezni azt is, hogy azzal szemben, aki a bűncselekmény elkövetésekor a 14. életévét nem töltötte be, büntetés nem szabható ki, büntethetősége esetén csak intézkedés alkalmazható. Ugyanakkor azon a napon, amelyen a 14. életévét betölti az elkövető még gyermekkorúnak számít. A 14. életév ugyanis nem határidő, hanem az életkornak olyan időmeghatározása, amelyre nem vonatkoznak az eljárásjogi határidőszámítás szabályai. (BJD 3838).¹⁶

Ugyanakkor, ha az elkövetési magatartást még a 14. életév betöltése előtt fejt ki, azonban az eredmény csak a 14. életév betöltése után következik be, felelősségre vonásra nem kerülhet sor, mert

---

¹⁵Belovits Ervin, Gellér Balázs, Nagy Ferenc, Tóth Mihály: Büntetőjog a 2012. évi C. törvény alapján I. kötet Budapest,

HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft. 2012. 223-225. oldal

¹⁶ Büntetőjogi Döntvénytár BJD 3838.

a büntethetőséget kizáró ok fennállása szempontjából az elkövetés időpontjának van jelentősége, míg az, hogy az eredmény mikor jön létre e tekintetben közömbös. ¹⁷

Meg kell ugyanakkor a teljesség kedvéért említeni, hogy a 14. életévét be nem töltött gyermekkorú által megvalósított tényállásszerű magatartás annak ellenére, hogy nem bűncselekmény, bizonyos intézkedések megtételét a gyermekkorúval szemben lehetővé teszi a megelőzés érdekében, melyeket a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 15. § (4) bekezdése sorol fel. Ilyen hatósági intézkedések lehetnek például a védelembe vétel, a családba fogadás, az ideiglenes hatályú elhelyezés stb. Meg kell jegyezni azt is, hogy a Btk. 72. § (4) bekezdése, valamint a 75. § (2) bekezdése szerint az elkobzást és a vagyoneklobzást, míg a 77. § (2) bekezdése alapján az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételét akkor is el kell rendelni, hogy ha az elkövető gyermekkor miatt nem büntethető.

V. A gyermekkorú tanúra vonatkozó hatályos szabályok

A hatályos eljárási törvény a tanúskodás feltételeként nem határoz meg életkort, amiből következik, hogy gyermekkorú és aggyastyán elvileg egyaránt kihallgatható tanúként. Az előbbi két szélsőséges esetben feltétel, hogy a kihallgatandó a tanúzáshoz szükséges szellemi adottságok és képességek birtokában legyen, gyermeknél pedig az, hogy a vallomás más bizonyítási eszközzel nem pótolható.

Az 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról (továbbiakban: Be) 86. § (1) bekezdése kimondja, hogy a 14. életévét meg nem haladott személyt csak akkor lehet tanúként kihallgatni, ha vallomásától várható bizonyíték mással nem pótolható. Kihallgatása során a hamis tanúzás következményeire vonatkozó figyelmeztetést mellőzni kell, ehelyett az igazmondás fontosságára kell felhívni a figyelmét.¹⁸

Szükséges ugyanakkor a szavahihetőség folyamatos figyelemmel kísérése is. A törvényhozó célja ezzel

---

¹⁷Belovits Ervin, Gellér Balázs, Nagy Ferenc, Tóth Mihály: Büntetőjog a 2012. évi C. törvény alapján I. kötet Budapest,

HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft. 2012. 223-225. oldal

¹⁸ 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról (a továbbiakban Be.). 86.§

a rendelkezéssel az volt, hogy elkerülje a 14. életévét be nem töltött személy tanúkenti kihallgatását. A gyermek életkori sajátosságainál fogva a kihallgatásakor súlyos pszichés megterhelésen eshet át, amely aránytalanul nagyobb kárt okozhat, mint a vallomás mellőzése, vagy más bizonyítékkal pótlása.

Fontos kiemelni ugyanakkor, hogy a gyermekkorú tanú vallomása pótolható közvetett bizonyíték útján. Erre példaként szolgálhat a pszichológus szakértő tanúként történő meghallgatása, abban a tekintetben, hogy a gyermek a vizsgálat során milyen információkat szolgáltatott számára. Ebben az esetben a bíróság a szakértőt nem szakértőként, hanem tanúként hallgatja meg.

Törekedni kell arra, hogy a gyermek lehetőség szerint minél kevesebbet érezzen a vallomásaához fűződő következmények nyomasztó terhéből.

Ha a bizonyítani kívánt tényt más bizonyítási eszközök is igazolhatják, a 14. életévét meg nem haladott személy tanúkenti kihallgatását mellőzni kell. Ezt támasztja alá a belügyminiszter irányítása alá tartozó nyomozó hatóságok nyomozásának részletes szabályairól és a nyomozási cselekmények jegyzőkönyv helyett más módon való rögzítésének szabályairól szóló 23/2003. (VI.24.) BM-IM együttes rendelet (továbbiakban Nyor.), amely 22. § (1) bekezdésében kimondja, hogy *„a 14. életévét meg nem haladott személy (a továbbiakban: gyermekkorú) tanúkenti kihallgatását megelőzően be kell szerezni azokat a bizonyítékokat, amelyek elkerülhetővé teszik a gyermekkorú kihallgatását.”*

A Nyor. ugyanezen jogszabályhely (2) bekezdésében rögzíti, hogy *„ha a gyermekkorú tanú kihallgatása elengedhetetlen, azt a nyomozó szervnek olyan tagja végezze, aki ilyen irányú felkészültséggel rendelkezik. A gyermekkorú kihallgatását lehetőleg a tanú életkori sajátosságainak megfelelő környezetben kell elvégezni.”* A 22.§ (3) bekezdése alapján *„ha megalapozottan feltehető, hogy a gyermekkorú tárgyaláson történő kihallgatása fejlődését károsan befolyásolná, a nyomozási bíró általi kihallgatását kell kezdeményezni.”*¹⁹

A 14. életévét be nem töltött személy tanúkenti kihallgatásának törvényi lehetőségeit veszi számba

---

¹⁹ 23/2003. (VI. 24) BM-IM együttes rendelet a belügyminiszter irányítása alá tartozó nyomozóhatóságok nyomozásának részletes szabályairól és a nyomozási cselekmények jegyzőkönyv helyett más módon történő rögzítésének szabályairól 22.§ (1)-(3) bekezdés

a 68/2008. BK vélemény, amely kimondja, hogy az ilyen korú (14. életév alatti) személy tanúkénti kihallgatását a nyomozó hatóság is elvégezheti, hogy ha a tanú vallomásától várható bizonyíték mással nem pótolható, egyébként csak a nyomozási bíró előtti, vagy tárgyalási szakban a perbíróság által kiküldött vagy megkeresett bíró útján, illetve zárt célú távközlő hálózat alkalmazásával való kihallgatásra kerülhet sor. Az előbbi különbséget az eljárás szakasza határozza meg, hogy a kihallgatásra a nyomozati vagy a tárgyalási szakban kerül sor.²⁰

5.1. A gyermekkorú tanú kihallgatásának lehetősége a büntetőeljárás nyomozási szakában

A nyomozati szakaszban a nyomozáshoz kapcsolódó bizonyos tevékenységeket első fokon a nyomozó hatóságtól és az ügyészségtől független, az egységes bírói szervezet részét képező bíró, a nyomozási bíró látja el.

A nyomozási bíró a vádirat benyújtása előtt az ügyész indítványára ülésen hallgatja ki a 14. életévét be nem töltött személyt (Be. 207. § (4) bekezdés). A tanú érdekében eljáró ügyvéd, a tanú törvényes képviselője, és a gondozója az ügyésznél kezdeményezheti a tanú kihallgatásának indítványozását.

A Be. nem zárja ki, de korlátozza annak a lehetőségét, hogy a 14. életévét be nem töltött személyt a nyomozó hatóság tanúként idézze, illetve kihallgassa. Erre akkor van lehetőség, hogy ha az ilyen személy vallomásától várható bizonyíték mással nem pótolható (Be. 86. § (1) bekezdése) és az ügyész a nyomozási bíró általi kihallgatásra még nem tett indítványt, vagy tett, de azt a nyomozási bíró elutasította.²¹

Amennyiben az ügyész a nyomozási bíró kihallgatására vonatkozó indítványát megtette, annak elbírálásáig (függő jogállapot) a nyomozó hatóság az ilyen személyt tanúként már nem idézheti és nem hallgathatja ki. Ezen szabályozással a Be. nem csak a tanú életkorát veszi figyelembe, hanem ügyészi indítványhoz köti a nyomozási bíró általi kihallgatást.

---

²⁰ 68/2008. BK vélemény a 14. életévét be nem töltött személy tanúkénti kihallgatásának törvényi lehetőségéről

²¹ 68/2008. BK vélemény a 14. életévét be nem töltött személy tanúkénti kihallgatásának törvényi lehetőségéről

Mindezekből következik az is, hogy a nyomozási bírói kihallgatás iránti indítvány, vagy a kihallgatásnak a ténye kizárja, hogy a nyomozó hatóság a 14. életévét meg nem haladott személyt utóbb kihallgassa, vagy akár tanúként idézze.

Ügyészi indítványra a nyomozási bíró általi kihallgatásnak abban az esetben van helye, hogy ha megalapozottan feltehető, hogy a tárgyaláson történő kihallgatása az ilyen személy fejlődését károsan befolyásolná. A Be. 86. § (1) bekezdése kimondja azt is, hogy a 14. életévét be nem töltött személyt akkor lehet tanúként kihallgatni, hogy ha a vallomásától várható bizonyíték mással nem pótolható.

Le kell szögezni azonban, hogy a nyomozási bíró ezt a feltételt nem vizsgálhatja, hiszen ekkor óhatatlanul a meglévő bizonyítékok értékelésébe bocsátkozna, amely eljárásjogi helyzetéből adódóan nem a feladata.²²

Mindenek tükrében a nyomozási bírónak csupán azt kell vizsgálnia, hogy a tanúként kihallgatni indítványozott személy az ülés időpontjában betöltötte-e a 14. életévét. Amennyiben igen, akkor nem hallgatható ki, és az ügyészi indítvány elutasításának van helye.²³

Ha a tanúként kihallgatandó személy a 14. életévét még nem tölti be, akkor a nyomozási bíró az ügyészi indítványt a Be. 86. § (1) bekezdése és a 207. § (4) bekezdése szerinti különös feltételek hiányára hivatkozással nem utasíthatja el. Függetlenül attól, hogy a nyomozási bíró kihallgatta-e vagy sem a 14. életévét be nem töltött személyt, a Be. biztosítja az ilyen személy bírósági szakban való kihallgatásának lehetőségét. Ez ugyan tárgyaláson nem lehetséges, viszont nem csak kiküldött vagy megkeresett bíró, hanem zárt célú távközlő hálózat útján is megtörténhet. A törvény ilyenkor nem a perbíró személyével való közvetlen találkozástól zárja el a 14. életévét be nem töltött személyt, hanem a perbíró által tartott tárgyalás közvetlenségétől, illetőleg az azon részt vevő más

---

²² 68/2008. BK vélemény a 14. életévét be nem töltött személy tanúkénti kihallgatásának törvényi lehetőségéről

²³ Komp Bálint János: A gyermekek védelme a büntető igazságszolgáltatásban - különös tekintettel a gyermekbarát igazságszolgáltatás nemzetközi és hazai eredményeire In.: Doktori műhely tanulmányok Győr, Széchenyi István Egyetem Állam-és Jogtudományi Doktori Iskola, 2015. 95-102. oldal,

személyekkel való közvetlen találkozástól.²⁴

Ha a nyomozási bíró a tanút, mint a 14. életévét be nem töltött személyt a nyomozás során már kihallgatta, akkor a tárgyalásra csak abban az esetben idézhető és csak akkor hallgatható ki, ha ez különösen indokolt még akkor is, hogy ha a tárgyalás időpontjára már betöltötte a 14. életévét.²⁵ A 14. életévét meg nem haladott tanút kihallgatásakor a hamis tanúzás következményeire nem kell figyelmeztetni, hiszen a Btk. a gyermekkort büntethetőséget kizáró okként szabályozza, ugyanakkor fel kell hívni kihallgatásánál a figyelmét az igazmondás fontosságára.

Előfordulhat olyan eset, amikor egy gyermek kihallgatása nem célszerű, például életkorából adódóan, vagy mert nem kíván, vagy nem tud a vele megtörtént eseményekről beszélni, ezek felidézése benne szégyénérzetet és traumát okoz, ezért reakciói védekező, háritó jellegűek, esetleg némaságba burkolózik. Ugyanakkor a rendelkezésre álló iratokból megállapítható, hogy a gyermekkorú sértett által észlelt tényekre vonatkozóan az eljárás során számos közvetett bizonyíték került beszerzésre, amelyek alkalmasak a vallomás pótlására (például a nagymamájának elmesélte a vele történeteket, és a gyermekről beszerzett, az igazságügyi pszichológus szakértő által készített szakvélemény is azt tárta fel, hogy a gyermek az általa átélt és közvetlenül észlelt eseményekről számolt be), akkor a vallomásától várható bizonyíték mással pótolható, és el kell tekinteni a meghallgatásától.²⁶

Ebben az esetben a gyermek mindenképp felett álló érdeke azt kívánja meg, hogy ne hallgassák meg az eljárás során tanúként, mert az nagyobb kárt okoz személyiségének fejlődésében, mint a vallomása bizonyítóerejének haszna, amely pedig a közvetett bizonyítékok útján összerakható, helyettesíthető.

5.2. A 14. életévét be nem töltött tanú bírósági szakban történő kihallgatásának lehetősége

A tárgyalásra az annak időpontjában 14. életévét be nem töltött személy tanúként nem idézhető,

---

²⁴ Komp Bálint János: A gyermekek védelme a büntető igazságszolgáltatásban - különös tekintettel a

gyermekbarát igazságszolgáltatás nemzetközi és hazai eredményeire In.: Doktori műhely tanulmányok Győr,

Széchenyi István Egyetem Állam-és Jogtudományi Doktori Iskola, 2015. 95-102. oldal,

²⁵ 68/2008. BK vélemény a 14. életévét be nem töltött személy tanúkénti kihallgatásának törvényi lehetőségéről

²⁶ BH 2006.242.

ebből következik, hogy tárgyaláson nem hallgatható ki (Be. 280. § (1) bekezdés 1. mondat). Ha a nyomozási bíró nem hallgatta ki és kihallgatása szükségessé vált, akkor kiküldött vagy megkeresett bíróság útján kell kihallgatni (Be. 280. § (2) bekezdés). Ezáltal a tárgyalás drámaian feszült légköre a tanú számára kiküszöbölhető.²⁷

A törvény a lehetőségekhez képest igyekszik kerülni a tizenégy év alatti gyermekkorú tanú kihallgatását. A tizennegyedik életévét be nem töltött személy tanúkenti kihallgatását - az érintett életkori sajátosságaira figyelemmel, illetve a bűncselekmény folytán általa tapasztaltak újbóli felidézése kapcsán adódó negatív pszichikai hatások elkerülése érdekében - lehetőleg el kell kerülni, ha pedig a kihallgatás mellőzhetetlen, a törvény rendelkezései a kihallgatandó személy lehető legnagyobb kíméletére törekszenek. Ebbe a körbe illeszkedik a törvény azon rendelkezése, mely szerint, ha a tárgyalás időpontjában tizennegyedik életévét be nem töltött olyan személy tanúkenti kihallgatása válik utóbb szükségessé, akit a nyomozás során a bíróság tanúként nem hallgatott ki, a kihallgatást kiküldött bíró vagy megkeresett bíróság útján kell fogatosítani.

A Be. ugyanakkor nem rendelkezik kifejezetten arról, hogy amennyiben az ilyen személyt a nyomozási bíró már kihallgatta akkor a bírósági szakban is megvan-e a lehetőség a kihallgatásra. A Be. 304. § (5) bekezdésének 2. mondata, és a 244/A. § (2) bekezdés a) pontja azonban ennek a lehetőségével számol. Ebből következtethetünk arra, hogy a Be. függetlenül attól, hogy a nyomozási bíró kihallgatta-e vagy sem a 14. életévét be nem töltött személyt, a bírósági szakban való kihallgatásának a lehetőségét is biztosítja. A korábbiakban említettek szerint azonban ez tárgyaláson nem lehetséges, csak kiküldött vagy megkeresett bíró, illetőleg zárt célú távközlési hálózat útján.

Akkor is kiküldött vagy megkeresett bíró, avagy zárt célú távközlő hálózat útján van törvényi lehetőség a 14. életévét be nem töltött személy kihallgatására, hogy ha a nyomozási bíró nem, csupán a nyomozó hatóság hallgatta ki tanúként, vagy kihallgatására egyáltalán nem került sor. Tárgyalásra nem lehet idézni, illetve azon kihallgatni a 14. életévét meg nem haladott személyt, azonban ekkor is biztosított a kihallgatása kiküldött vagy megkeresett bíróság útján, avagy zárt célú távközlési

---

²⁷ 68/2008. BK vélemény a 14. életévét be nem töltött személy tanúkenti kihallgatásának törvényi lehetőségéről

hálózat alkalmazása.²⁸

Akit a nyomozás során a nyomozási bíró, mint 14. életévét be nem töltött személyt kihallgatott, de a tárgyalás időpontjában a 14. életévét már betölti, lehetővé válik a tárgyalásra idézése, kihallgatása különösen indokolt esetben (Be. 280.§ (1) bekezdés második mondat, és 294.§).²⁹

Ilyen esetben a Be. külön megkeresett vagy kiküldött bíróság útján való kihallgatásról már nem rendelkezik. Kiemelendő azonban, hogy a különös indokoltság a tárgyalásra idézés, illetve kihallgatás elengedhetetlen feltétele. Mivel a Be. 86. § (1) bekezdésén kívül más helyen nem tartalmaz kizáró rendelkezést a 14. életévét betöltött személyek tanúkénti kihallgatására és idézésére, következőképpen általános érvennyel leszögezhető, hogy a 14. életévét betöltött személy tanúként idézhető, kihallgatható.³⁰

Eljárásjogi törvényünk 280. § (1) bekezdés 2. mondatában és a 294. §-ában kitér arra a speciális esetre is, ha valakit, mint 14. életévét be nem töltött személyt a nyomozási bíró kihallgatott, azonban a tárgyalás időpontjában már a 14. életévét betöltötte. A tárgyalásra idézése és újbóli kihallgatása nem szükséges, mert rendelkezésre áll a Be. 207. § (4) bekezdés figyelembevételével felvett vallomása. A törvény minden 18. életévét be nem töltött személy esetén lehetővé teszi gondozó, törvényes képviselő támogató jelenlétét a kihallgatáson abban az esetben pedig, ha a tanú és törvényes képviselője között érdekellentét van akkor ezt a jogot a gyámhatóság gyakorolja.

Ezek a szabályok a tanú érdekeinek védelmét szolgálják, különösen érdekellentét esetén (pl.: a gyámhatóság jelenléte), hiszen ezáltal teljes körű garanciális biztosítékot ad a tanú vallomásának bizonyítékként történő felhasználásához.

Ez a szabály ugyanakkor csak egy lehetőséget biztosít, azaz a fenti személyeket értesíteni kell, mivel jelenlétük szükséges, de nem kötelező és az értesítés elmaradása esetén kihallgatást meg kell

---

²⁸ 68/2008. BK vélemény a 14. életévét be nem töltött személy tanúkénti kihallgatásának törvényi lehetőségéről

²⁹ Az 1998. évi törvény a büntetőeljárásról (továbbiakban: Be) 280.§

³⁰ 68/2008. BK vélemény a 14. életévét be nem töltött személy tanúkénti kihallgatásának törvényi lehetőségéről

ismételni.³¹

Ezzel a szabályozással is csökkenti a gyermekekre háruló pszichikai teher hátrányos következményeit a törvény, és egyben garanciát is jelent a kihallgatásukra vonatkozó törvényi rendelkezések betartása tekintetében.

A Be. 68. § (2) bekezdése alapján a kiskorú idézéséről a gondozóját azzal a felhívással kell értesíteni, hogy a megjelenéséről gondoskodják. A 14. életévét be nem töltött kiskorú közvetlen idézésére nem kerülhet sor, ebben az esetben a gondozójának kell az idézést vagy értesítést küldeni. Amennyiben a gondozó és a törvényes képviselő nem ugyanaz a személy, az idézésről vagy értesítésről a törvényes képviselőt tájékoztatni kell.

Mivel a kiskorú idézése esetén a gondozó köteles a kiskorú megjelenéséről gondoskodni, ezért az idézéssel szembeni mulasztás jogkövetkezményei vele szemben alkalmazhatók, hogy ha a mulasztás idején a megidézett még nem töltötte be a 18. életévét. Ebből következik, hogy amennyiben a kiskorú szabályszerű idézésre nem jelenik meg, elővezetése nem rendelhető el. Ennek jogpolitikai indoka van, hiszen a kiskorúakra már önmagában a hatóság megjelenése is riasztó lehet. Ezeket a személyeket nem lehet kitenni annak, hogy rendőrök vigyék el az iskolából, otthonról azért, mert a gondozója elmulasztotta a törvény által előírt kötelezettségét.³²

VI. Összegzés, konklúzió

A gyermekek életkorukból fakadóan sokkal kiszolgáltatottabbak és veszélyeztetettebbek amikor a büntetőeljárásban kapcsolatba kerülnek, így fokozottan ügyelni kell arra, hogy az eljárás a lehető legkevesebb ártalommal járjon, és elkerülhető legyen a másodlagos viktimizáció. Az eljárás által okozott újbóli áldozattá válás abból ered, hogy gyermek a kihallgatások során újra és újra átéli a

---

³¹ Komp Bálint János: A gyermekek védelme a büntető igazságszolgáltatásban - különös tekintettel a gyermekbarát igazságszolgáltatás nemzetközi és hazai eredményeire In.: Doktori műhely tanulmányok Győr, Széchenyi István Egyetem Állam-és Jogtudományi Doktori Iskola, 2015. 95-102. oldal

³² Herke Csongor: Lehet-e tanú gyermekkorú vagy fiatalkorú In: Gál István László (szerk): Tanulmányok Tóth Mihály professzor 60. születésnapja tiszteletére. Pécs, Pécsi Tudományegyetem Állam-és Jogtudományi Kar , 2011. 292. oldal

cselekményt.

Hangsúlyozandó, hogy a tárgyi feltételek biztosítása mit sem ér akkor, hogy ha a gyermekkorúak meghallgatását nem kellő empátiával, illetve szakértelemmel rendelkező személyek végzik. A gyermek tisztelete megkívánja, hogy éreztessük vele: vallomása fontos a bíróság számára. Sokszor fontos lehet az is, hogy oldjuk a gyermek büntudatát, mert gyakran magukat tartják felelősnek a sérelmükre elkövetett bűncselekmény miatt.

Győzzük meg őket arról, hogy a felnőttek dolga őket megvédeni és hogy bízzon abban, hogy a hatóság az ő érdekében jár el és folytatja le az eljárást.³³

A kiskorú tanúkkal kapcsolatosan az egyik legfontosabb feladat, hogy a másodlagos sérülés lehetőségét elkerüljük. Sok esetben az átélt trauma megismételt felidézése nagyobb kárt okoz a gyermek pszichés fejlődésében, mint maga az elszenvedett sérelem. Ennek egyik magyarázata lehet az is, hogy a gyermeket a feltételezett elkövetőhöz általában valamiféle érzelmi viszony fűzi és ebben helyezi el - sokszor nem is értve - a sérelmére elkövetett bűncselekményt. A trauma feldolgozásának egyik módja annak elnyomása, az elfelejtésére való törekvés.³⁴

A gyermekközpontú igazságszolgáltatás megvalósítására történő törekvés magába foglalja azt, hogy annak megvalósítása során maximálisan törekedni kell az igazságszolgáltatás rendszerével, illetve más illetékes hatóságokkal kapcsolatba kerülő gyermekeknek és szüleinek a haladéktalan és megfelelő tájékoztatása jogairól, az alkalmazott eljárásról, az őt, őket támogató mechanizmusokról, illetve ezek igénybevételeinek lehetőségéről.

Mindezt akként kell megvalósítani, hogy közben a gyermek magánéletét teljes mértékben védeni kell.

---

³³ „Gyermekek központú igazságszolgáltatás otthon és Európában” címmel rendezett nemzetközi konferencia az alapvető jogok biztosának hivatalában 2012. november 22. napján, http://birosag.hu/sites/default/files/ombudsmanni_eloadas.pdf (2016. 04. 17.)

³⁴ „Gyermekek központú igazságszolgáltatás otthon és Európában” címmel rendezett nemzetközi konferencia az alapvető jogok biztosának hivatalában 2012. november 22. napján, http://birosag.hu/sites/default/files/ombudsmanni_eloadas.pdf (2016. 04. 17.)

Különös tekintettel kell lenni a gyermek biztonságára, a gyermeket védeni kell a fenyegetéstől megtorlástól, és a másodlagos sértetté válástól. Ennek egyik eszköze lehet a szakemberek képzése, és a különböző szakterületeken jártas szakemberek közötti együttműködés. Törekedni kell arra, hogy a gyermekek a lehető legkedvezőbb körülmények között tehessék meg a vallomásukat, érettségük, értelmi szintjük, valamint a beszéd, a kifejezőmód vagy a kommunikáció területén felmerült esetleges nehézségeiknek a maximális figyelembevételével.³⁵

Az ENSZ és az Európa Tanács több dokumentumban is foglalkozik a gyermekekre, fiatalkorúakra irányadó igazságszolgáltatás elvárásaival. Ennek oka egyrészt, hogy ezen a területen sokkal nagyobb kockázata van a gyermeki jogok megsértésének, másrészt versengő (vagy látszólag versengő) értékek szerint kell különböző szakmákhoz tartozó szakembereknek együtt dolgozniuk.

A multiszektoriális együttműködés mindig konfliktusokkal, problémákkal terhelt - és különösen igaz ez, ha a védendő értékek között megjelenik a „társadalom védelme”. A nemzetközi iránymutatások ezért igyekeznek egyrészt megkönnyíteni a szakemberek közötti párbeszédet (közös nyelv megteremtésével és közös elvek lefektetésével), másrészt pedig kijelölik azt az utat, amely elvárt és követendő ama államok számára, amelyek a globális fejlődés részesei akarnak lenni.³⁶

A gyermekkor önmagában megalapoz számos olyan jogot (és az állam védelmi kötelezettségét írja elő), amelyeket minden esetben szem előtt kell tartani, ha egy eljárásban/ügyben gyermek is érintett. Ilyen jogosítványok: a gyermek mindenk felett álló (legfőbb) érdekének garantálása, a véleménynyilvánítás lehetőségének megteremtése, vagy az, hogy a családból kiemelés csak végső esetben alkalmazható.

---

³⁵ Gyurkó Szilvia: Nemzetközi dokumentumokban megfogalmazott elvárások a 18 éven aluli gyermekek büntető igazságszolgáltatásrendszeréről

http://unicef.mito.hu/c/document_library/get_file?p_l_id=13301&noSuchEntryRedirect=viewFullContentURLString&fileEntryId=95786 (2016. 03. 02.)

³⁶ Gyurkó Szilvia: Nemzetközi dokumentumokban megfogalmazott elvárások a 18 éven aluli gyermekek büntető igazságszolgáltatásrendszeréről

http://unicef.mito.hu/c/document_library/get_file?p_l_id=13301&noSuchEntryRedirect=viewFullContentURLString&fileEntryId=95786 (2016. 03. 02.)

Ha a gyermeki jogokat aszerint csoportosítjuk, hogy az igazságszolgáltatás mely területén érvényesülnek, akkor azt tapasztaljuk, hogy a büntetőeljárásokban fogalmazódik meg a legtöbb olyan alapelv, amely a 14. éven aluli, illetve a 14-18 éves gyermekeket védi. A gyermeket érintő családjogi és más polgári jogi, illetve egyéb menekültügyi, idegenrendészeti eljárásokban a gyermekek védelmére vonatkozó állami szerepvállalás jóval kisebb.

A hiányosságokra az Európa Tanács által 2010 januárjában elfogadott, és a gyermekbarát igazságszolgáltatásról szóló iránymutatás-tervezete - amelyet a gyermekbarát igazságszolgáltatás szakértői csoport készített - is rámutat.

A gyermekközpontú igazságszolgáltatás általános elemei között kiemelendő a tájékoztatáshoz való jog: az igazságszolgáltatási rendszerrel vagy más illetékes hatóságokkal (például a rendőrséggel) történő első kapcsolatfelvételtől kezdve az egész folyamat alatt a gyerekeket és szüleiket haladéktalanul és megfelelő módon tájékoztatni kell a jogaikról, az alkalmazott rendszerről és eljárásokról, a meglévő gyermektámogatási mechanizmusokról, a védőintézkedések rendelkezésre állásáról, a felülvizsgálati mechanizmusokról és a támogatás nyújtására alkalmas szolgáltatásokról.³⁷

Amikor az igazságszolgáltatásban dolgozó szakember belép a gyermek világába, elsődleges feladata az, hogy teljeskörűen és érthetően tájékoztassa őt arról, mi a szerepe. A gyermek, akivel kapcsolatba kerülünk, általában krízishelyzetben van, egy érzelmileg megterhelő helyzet közepén és az őt körülvevő felnőttektől várják a segítséget. A gyermekkel foglalkozó bírónak nagyon gyorsan át kell látnia az esetet, meg kell értenie nem csak a krízis mibenlétét, de a gyermek állapotát, és helyzetét is.

Kontextusba kell helyeznie az eseményeket, az előzményeket, és a kialakult veszélyeztető állapotot. Az ügy kezdetén hatalmas energiákat kell arra fordítani, hogy (beleértve a saját, és a gyermek helyzetét is) közérthetően, világosan kommunikáljon, a gyermek biztonságát, és megértésen alapuló

---

³⁷ Gyurkó Szilvia: Nemzetközi dokumentumokban megfogalmazott elvárások a 18 éven aluli gyermekek büntető igazságszolgáltatásrendszeréről
http://unicef.mito.hu/c/document_library/get_file?p_L_id=13301&noSuchEntryRedirect=viewFullContentURLString&fileEntryId=95786 (2016. 03. 02.)

támogatását is elnyerve.³⁸

A tájékoztatás az általános megelőzés egyik eszköze. A „Nyitott Bíróság” program is hozzájárul ahhoz, hogy a gyermekek az iskolákban tartott előadások útján megismerhessék jogukat, az igazságszolgáltatás rendszerét, működését. Talán ez is segít abban, hogy az áldozattá váló gyermek hamarabb kérjen segítséget, és magabiztosabb tudjon lenni az eljárás során.

Az igazságszolgáltatási eljárásokban részt vevő gyerekek magánéletét, és a biztonságát teljes mértékben védeni kell. Ez egyaránt vonatkozik a fenyegetésre, a megtorlásra és a másodlagos sértetté válásra is.

Szakemberek képzése: a bírákat, ügyészeket, ügyvédeket, rendőröket, szociális munkásokat, pszichológusokat, bevándorlási hivatalnokokat és a gyermekekkel foglalkozó más szakembereket folyamatos és mélyreható multidiszciplináris képzésben kell részesíteni a különböző életkori csoportokba tartozó gyerekek különleges jogaival és igényeivel, valamint a gyermekekhez igazított eljárásokkal kapcsolatban. Multidiszciplináris megközelítés: a gyerekek magánélethez való jogának teljes tiszteletben tartása mellett ösztönözni kell a különböző szakemberek közötti szoros együttműködést a gyermekek átfogó megértése, valamint a gyerekek jogi, pszichológiai, szociális, érzelmi és értelmi helyzetének értékelése céljából.

Minden erőfeszítést meg kell tenni, hogy a gyerekek a legkedvezőbb körülmények között tegyék meg vallomásukat, életkoruk, érettségük, értelmi szintjük, valamint a beszéd, a kifejezőmód vagy a kommunikáció terén felmerülő esetleges nehézségeik figyelembevételével.

A gyermekmeghallgató szobák kialakítása, a gyermekközpontú igazságszolgáltatás felé óriási lépés volt, önmagában azonban ettől nem lesz gyermekbarát az igazságszolgáltatási rendszerünk. A bírósági infrastruktúra nagyon kevés helyen ad lehetőséget arra, hogy a gyermekkorú tanúk külön bejáraton jöjjenek be az épületbe, illetve elkülönített folyosón várakozzanak. A beléptető, átvizsgáló rendszer,

---

³⁸ Gyurkó Szilvia: Gyermekbarát igazságszolgáltatás - a paradigmaváltás szükségességéről In.: Család, gyermek, vagy a joggyakorlat kihívásai családjogi tanulmánykötet Budapest, HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft. 2012. 399-404. oldal

a fegyveres rendőrök, büntetés-végrehajtási őrök által megbilincselve vezetett felnőttek látványa a gyermeknek nyomasztó lehet, nem említve azt, ha számára ismert, hozzá közel álló ember az akit ily módon kísérnek.

Fontosnak tartom a szakemberek hatékony képzésének a megszervezését, hiszen gyakran nem a hatályos szabályozás, hanem annak érvényesülése, a jogalkalmazás jelentheti a legnagyobb problémát. Ennek alapvető oka, hogy az igazságszolgáltatásban dolgozó szakemberek számára hiányzik az egységes felkészítést biztosító, a gyermekbarát igazságszolgáltatás követelményének megfelelő eljárást lehetővé tevő tréning, strukturált felkészítés.

A gyermekkori tapasztalatok meghatározóak egész felnőtt életünkre. Ennek okán is kiemelkedő fontosságú a gyermekközpontú szemlélet magunkévá tétele. Mindez újszerű szakmai együttműködést is megkíván a társhatóságok szakembereitől.

2012. óta folyamatos, és dinamikus fejlődés tapasztalható a gyermekközpontú igazságszolgáltatás területén, amely az alapokat rakta le és egyfajta szemléletváltást eredményezett a jogalkalmazók körében. Általános törekvéssé vált, a gyermek tanú kímélete a büntetőeljárásban, hogy a gyermekek kihallgatásával szükségszerűen együtt járó negatív pszichés megterhelést, és annak esetleges következményeit a lehető legkisebb és legszükségesebb mértékre csökkentsük, és elkerüljük a személyiségfejlődésükben esetlegesen bekövetkező károsodásokat.

Álláspontom szerint a bírák képzésén túl, ehhez szükséges annak a megvalósítása is, hogy minden - és nem csak a 7 főnél nagyobb létszámú - bírósági épületben legyen gyermekmeghallgató szoba. Ennek kivitelezése esetén elkerülhető az a felesleges utazás, amelyre a kisebb, vidéki bíróságok bírái, dolgozói kényszerülnek ha 14. életévét be nem töltött tanút kell meghallgatniuk. Jelenleg hiányzó, olyan tárgyi feltételek megteremtése is fontos lenne, amelyben nehézség nélkül kivitelezhető, hogy a gyermekkorú tanú kihallgatása előtt ne találkozzon láncon vezetett felnőttekkel, esetleg síró hozzátartozókkal, vagy kommandós ruhába öltözött fegyveres hivatásosokkal.

Leszögezhető, ugyanakkor, hogy a munkánk csak akkor lehet gyermekközpontú, ha a jogszabályok megteremtik ennek az alapjait, adottak a tárgyi feltételek és jogalkalmazóként mi magunk is

törekszünk arra, hogy az előttünk folyó eljárásokban szem előtt tartsuk a gyermekek, mint a jövő generáció érdekeit.

Irodalomjegyzék

1.) Belovits Ervin, Gellér Balázs, Nagy Ferenc, Tóth Mihály: Büntetőjog a 2012. évi C. törvény alapján I. kötet Budapest, HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft. 2012. 223-225. oldal

2.) Emri Gergely: Gondolatok a gyermekbarát igazságszolgáltatásról
www.ugyeszek.hu/ftp/tartalom/ugyeszek_lapja/2015/ul2015_2.pdf (2016. 02.12.) 45-52. oldal

3.) Freda Adler Gerhard O.W. Mueller William S. Laufer: Kriminológia Budapest, Osiris Kiadó 2002. 325-326. oldal

4.) „Gyermekek központú igazságszolgáltatás itthon és Európában” címmel rendezett nemzetközi konferencia az alapvető jogok biztosának hivatalában 2012. november 22. napján,
http://birosag.hu/sites/default/files/ombudsmanni_eloadas.pdf (2016. 04. 17.)

5.) Gyurkó Szilvia: Nemzetközi dokumentumokban megfogalmazott elvárások a 18 éven aluli gyermekek büntető igazságszolgáltatási rendszeréről 1. oldal.
http://unicef.mito.hu/c/document_library/get_file?p_l_id=13301&noSuchEntryRedirect=viewFullContentURLString&fileEntryId=95786 (2016. 03. 02.)

6.) Herke Csongor: Lehet-e tanú gyermekkorú vagy fiatalok In: Gál István László (szerk): Tanulmányok Tóth Mihály professzor 60. születésnapja tiszteletére. Pécs, Pécsi Tudományegyetem Állam-és Jogtudományi Kar, 2011. 292. oldal

7.) Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft. 2011.

8.) Komp Bálint János: A gyermekek védelme a büntető igazságszolgáltatásban - különös tekintettel a gyermekbarát igazságszolgáltatás nemzetközi és hazai eredményeire Győr, Széchenyi István Egyetem

Állam-és Jogtudományi Doktori Iskola, Doktori műhely tanulmányok 2015. 95-102. oldal,

9.) Mészáros Dóra: Út a gyermekbarát igazságszolgáltatás felé. Acta Iuvenum Caroliensia (AIC II. hallgatói tanulmánykötet) Károli Gáspár Református Egyetem Állam és Jogtudományi kar Budapest, 2012. 2. kötet 93-97. oldal

10.) Országos Bírósági Hivatal: A Gyermek - központú Igazságszolgáltatás Bírósági Konceptiója 2012. birosag.hu/sites/default/files/allomanyok/gyermek_igsz/letoltheto_doc/a_gyermekkozponttu_birosagrol.pdf (2016. 02. 20.)

11.) Pukánszky Béla: A nevelés lényege: nem nevelünk. Új Pedagógiai Szemle 1999. október 112. oldal

12.) Országos Bírósági Hivatal: A Gyermek - központú Igazságszolgáltatás Bírósági Konceptiója 2012. birosag.hu/sites/default/files/allomanyok/gyermek_igsz/letoltheto_doc/a_gyermekkozponttu_birosagrol.pdf (2016. 02. 20.)

13.) Várnay Ernő - Papp Mónika: Az Európai Unió joga, Budapest, Komplex Kiadó 2010, 216-218. oldal

Felhasznált jogszabályok jegyzéke

1.) Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának 2010. november hó 17. napján elfogadott iránymutatása
Elérhető:http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/childjustice/Source/GuidelinesChildFriendlyJustice_HU.pdf (2016. 03. 20.)

2.) Az Európai Unióról szóló szerződés

[http:// eu.kormany.hu/download/9/d4/20000/EU_EUM_szerzodes.pdf](http://eu.kormany.hu/download/9/d4/20000/EU_EUM_szerzodes.pdf) (2016. 03. 09.)

3.) A Stockholmi Program végrehajtásáról szóló bizottsági cselekvési terv

<http://eur-lex.europa.eu/legal-kontent/HU/TXT/pdf/?uri=CELEX:52010XG0504%2801%29&from=HU>
(2016. 02. 16.)

4.) Büntetőjogi Döntvénytár BJD 3838.

5.) A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény kommentár

6.) A belügyminiszter irányítása alá tartozó nyomozóhatóságok nyomozásának részletes szabályairól és a nyomozási cselekmények jegyzőkönyv helyett más módon történő rögzítésének szabályairól szóló 23/2003. (VI. 24) BM-IM együttes rendelet 22.§ (1)-(3) bekezdés

7.) 68/2008. BK vélemény a 14. életévét be nem töltött személy tanúkénti kihallgatásának törvényi lehetőségéről

8.) BH 2006.242.

9.) Az 1998. évi törvény a büntetőeljárásról